

Motion

1984/85:294

Martin Olsson och Gunhild Bolander Beskattningen av barnpension

Barnpension utgår enligt lagen om allmän försäkring till barn som förlorat en eller båda föräldrarna. Till skillnad från underhållsbidrag och bidragsförskott är barnpensionen skattepliktig inkomst. Detta medför att barnpension och barnets eventuella andra inkomster, exempelvis av feriearbete eller räntor, läggs samman vid skatteberäkningen, vilket leder till att barn med barnpension får betala skatt – minst 30 % – på sin inkomst av feriearbete eller annat, medan barn som har förmånen att ha båda föräldrarna i livet kan ha nära 8 000 kr. i ferieinkomst innan beskattning inträder.

*

Frågan om rättvisa ur beskattningssynpunkt för barn med barnpension har av oss tagits upp i riksdagen vid flera tillfällen, senast i motionerna 1982/83:1193, 1983/84:287 och 1983/84:302, i vilka vi begärde att riksdagen hos regeringen skulle begära utredning och förslag syftande till att i skattehänseende likställa barn som uppbär barnpension med övriga barn.

1983 avvisade ett enigt skatteutskott (SkU 1982/83:50) kravet i den förstnämnda motionen med att hänvisa till att pensionskommittén behandlat frågan i sitt slutbetänkande och utskottet uttalade att "i avvaktan på regeringens ställningstagande med anledning av pensionskommitténs betänkande avstyrker utskottet motionen".

I anledning av regeringens proposition 1983/84:73 (hösten 1983) om en reformering av efterlevandepensioneringen m. m. väckte vi motion 1983/84:287. Regeringen återkallade emellertid denna proposition. Det bör erinras om att den återkallade propositionen, som byggde på pensionskommitténs slutbetänkande, inte innehöll förslag till lösning av frågan om rättvisa ur skattesynpunkt för barn med barnpension.

På grund av att nämnda proposition återkallades väckte vi under allmänna motionstiden i januari 1984 motion 1983/84:302. Denna avstyrktes av skatteutskottet (SkU 1983/84:30) med motivering "att det är regeringens avsikt att ytterligare utreda frågan om efterlevandepensioneringens utformning".

Skatteutskottet ansåg sig "i avvaktan på resultatet av detta arbete böra avstyrka bifall" till vår motion och andras motioner med likartade yrkanden.

Man fick av utskottsskrivningen intrycket av att utskottet utgick ifrån att nämnda direktiv skulle innebära att barnpensionens beskattning skulle komma att utredas utan att riksdagen gjorde något uttalande därom. Som svar på undertecknad Olssons frågor i anförande vid kammarbehandlingen

av betänkandet framhöll också utskottets ordförande (prot. 110 anf. 39):

”Skatteutskottet har varit enigt om det här ställningstagandet när det gäller barnpensionerna. Vi har alltså fått klart för oss att man på departementet kommer att utreda frågan. Vi tycker inte vi har någon anledning att föregripa resultatet av den utredningen.”

Våra farhågor för att regeringen inte avsåg att utreda frågan om barnpensionens beskattning bekräftades dock senare när undertecknad Olsson fick svar av socialministern den 26 april 1984 på en fråga om regeringen kommer ”att låta utreda frågan om att i skattehänseende likställa barn som uppbär barnpension med övriga barn”. Det är bara att konstatera att i direktiven (1984:40) – beslutade av regeringen den 18 oktober 1984 – nämns inte beskattning av barnpension.

Med hänsyn till att fjolårets riksdagsbeslut om vår motion byggde på att regeringen skulle komma att låta utreda frågan finner vi det nödvändigt att nu återkomma med en motion med samma yrkande som tidigare, så att riksdagen kan ta ställning på nytt och hemställa att regeringen låter utreda frågan såsom fjolårets riksdagsbeslut faktiskt utgick ifrån.

*

Barnpension utgår enligt gällande regler från den allmänna försäkringen (folkpension och ATP) till barn vars ena eller båda föräldrar avlidit och som ej fyllt 18 år. Om båda föräldrarna avlidit utgår barnpension med minst 62 % av gällande basbelopp (f. n. 13 516 kr.). Har endast den ene föräldern avlidit skall barnpensionen tillsammans med änkepension uppgå till minst 41 % av basbeloppet (f. n. 8 938 kr.). Barnpension från ATP är beroende av den avlidnes pensionsrätt.

I motsats till exempelvis bidragsförskott, vilket kan utgå när den ene föräldern skall betala underhållsbidrag till ett barn, är barnpensionen skattepliktig. Skatteplikten medför att barnpensionen och barnets eventuella andra inkomster av exempelvis feriearbete eller räntor sammanräknas vid beräkning av skatten. Eftersom det kommunala grundavdraget f. n. är 7 500 kr. och den statliga beskattningen börjar vid ungefär samma nivå kan man räkna med att barnpensionen leder till att barnets övriga inkomster beskattas så att ungefär en tredjedel av dessa erläggs i skatt.

Enligt vår uppfattning är det orättvist och svårförklarligt att barn som uppbär barnpension och alltså förlorat någon förälder skall behandlas hårdare ur skattesynpunkt än barn som har fördelen att ha båda föräldrarna i livet.

Barnpensionen bör ses som en ersättning som samhället betalar ut till barnet i stället för det underhåll det skulle ha fått av föräldrarna om dessa båda levat.

Det är egentligen oförklarligt att om två barn har feriearbete och båda exempelvis tjänar 6 000 kr. under en sommar får den som har sin far och mor i livet behålla hela detta belopp medan det andra feriearbetande barnet som

förlorat en eller båda föräldrarna och därför ur olika synpunkter är sämre lottat får betala ungefär 2 000 kr. i skatt av sin sommarinkomst på 6 000 kr.

En annan jämförelse kan också göras. Låt oss anta att två barn bor ensamma med sin moder. Den enes fader har avlidit och alltså utgår barnpension, som får de skattekonsekvenser, som vi nys angett. Den andres fader sammanbor inte med modern, varför som förskott på hans underhållsbidrag till barnet utgår bidragsförskott motsvarande 41 % av basbeloppet (med årets basbelopp, nära 9 000 kr.). Underhållsbidraget påverkar inte på något sätt det senare barnets ferieinkomster vad gäller beskattningen.

Vikten av att få ett rättvisare system vad gäller skattekonsekvenser på grund av barnpension har, som inledningsvis nämnts, påtalats i riksdagen tidigare. En motion (1978/79:243) av bl. a. undertecknad Olsson överlämnades 1979 på skatteutskottets förslag till pensionskommittén för beaktande. I sitt slutbetänkande SOU 1981:62 avvisade tyvärr kommittén förslagen och sade sig ha "studerat olika möjligheter till lösning av de problem som påtalats i sammanhanget men funnit att det mot alla sådana lösningar kan anföras principiella synpunkter och att även storleken av det bortfall av skatteintäkter som blir följderna av lösningarna utgör hinder mot förverkligande därav".

De av pensionskommittén påtalade principiella hindren för lösningar är bl. a. att barnpensionen grundas på arbetsgivaravgifter som ej beskattats. Med all respekt för principer kan vi inte inse att det är ett hållbart argument för att föräldralösa barns ferieinkomster skall beskattas, medan övriga barns motsvarande inkomster ej blir "beskattningsbar inkomst".

Ett annat nämnt hinder är storleken av det bortfall av skatteintäkter som skulle bli följderna av ett rättvisare system. Vi vågar utgå ifrån att samhällets skatteintäkter från barn med barnpension och ferieinkomster eller ränteinkomster är försumbara.

Enligt vår uppfattning är frågan om rättvisan ur beskattningshänseende för berörda barn så viktig att man måste försöka lösa problemen, även om varken pensionskommittén i sitt slutbetänkande eller regeringen i sin återkallade proposition lade fram förslag härom. Problemet borde kunna lösas om man följer någon av följande tänkbara vägar, men andra lösningar finns säkert också.

- Låt barn med barnpension – en liten grupp – få tillgodoräkna sig ett extra avdrag vid beskattning ungefär lika det som införts för landets ca 2 miljoner folkpensionärer.
- Gör barnpensionen helt skattefri.
- Gör barnpensionen skattefri upp till ett visst högsta belopp.
- Gör barnets ferieinkomster o. d. skattefria.
- Gör barnets ferieinkomster o. d. skattefria upp till ett visst belopp.

Målsättningen måste vara att finna en rättvis lösning. Det bör vara regeringens uppgift att låta utarbeta förslag härom och framlägga detta för riksdagen.

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag syftande till
att i skattehänseende likställa barn som uppbar barnpension med
övriga barn.

Stockholm den 10 januari 1985

MARTIN OLSSON (c)

GUNHILD BOLANDER (c)